

kadın bülteni

8 Mart
1990

Kadınlar, birleşelim, örgütlenelim.

Bir 8 Mart'ta daha, kadınlar dört bir yanda seslerini yükseltiyorlar. Yürüyüşlerde, şenliklerde, açık hava ve kapalı salon toplantılarında; mahallelerinde, işyerlerinde, okullarında yüzlerce kadın, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutluyor... Ama geride, sesini duyuramayan milyonlarca kadın... İşte 1990 8 Martı'nın ve tüm bir 1990 yılının gündemini de bu gerçeklik belirliyor: ülke çapında kadınlara ulaşacak bir hareketliliği, bir örgütlülüğü yaratmak.

MERHABA

Selamımız tüm kadınlara.

Yeri, işi, yaşı ne olursa olsun; "kadın" olduğu için açık bir ayrımcılıkla karşı karşıya olan tüm kadınlara.

Eğitimden, yasalara, çalışma yaşamına dek her alanda erkeklerle eşit olmayan koşullarda yaşamaya mahkum edilmeye; (baba ya da koca) erkeklere bağımlı olarak tanımlanmaya; kişiliğinin her yönüyle baskı altında tutulmaya çalışılmasına karşı çıkanlara.

Kendini, çevresini, dünyayı değiştirmek isteyenlere...

Artık tanışalım diyoruz.

Aslında birbirimizi tanıyoruz: Aynı sorunları yaşıyoruz ve aynı özlemleri taşıdığımızı hissedebiliyoruz. Ama birbirimizden koparılmış, iletişimsiz bırakılmışız. Hatta kadınlar olarak, kendi kendimizden, kendi kişiliğimizden, kendi gücümüzden bile...

Artık buluşalım diyoruz.

Kadın Bülteni, tanışmamızın, buluşmamızın ilk aracı olsun.

Kadınlık konumuyla ilgili sorular soran, yanıtlar arayan, kendini ve kendine dayatılan kuralları aşmaya çalışan kadınların sesini, sözünü birleştirmek için, birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlamak için bir araç.

Biz, kadınlar olarak bulunduğumuz her yerde, mahallelerimizde, okullarımızda, işyerlerimizde, "birleşelim, örgütlenelim" diyoruz. Bu örgütlülüğü, adım adım ülke çapında, yığınsal, demokratik ve bağımsız bir birleşik örgütlülüğe yükseltelim diyoruz.

Bu anlamda, Bültenimiz küçük bir başlangıç. Henüz bir ilk adım. Hedefimiz, bir yandan kadınlar için en geniş ve demokratik bir tartışma kürsüsü yaratmak; bir yandan da bu görüşlerin pratik yaşam içinde sinanıp yetkinleşmesini, yaşam içinde kök salmasını sağlamak.

Bültenimiz, kadınların her alanda kalıcı örgütlülükler yaratmasına ve bu örgütlülüğün ortak bir kanalda akışına ivme kazandırıcaya dek *geçici* bir yayın olarak çıkacak.

Bu bültendeki yazıları, sorunlarımızı aşmak için "her düzeyde birleşmek ve örgütlenmek" gerekir diyen, "nasıl bir örgütlülük" sorusuna yanıt arayan kadınlar olarak hep birlikte hazırladık. Ve bu ilk sayıda da bugüne dek biriken görüşlerimizi tartışmaya açtık. Gerisini hep birlikte getireceğiz.

Bültenimizin, adı, periyodu, biçimi ve içeriğiyle *kalıcı* ve sürekli bir yayına dönüşmesi; hedeflerine ulaşabilmesi hepimize bağlı. Bültenimiz, görüşleriniz, önerileriniz, eleştirileriniz, katkılarınız ve herşeyden önemli si aktif katılımınızı bekliyor.

Kadın Bülteni

Kadın Bülteni, 8 Mart Yayıncılığın ilk yayın etkinliği.

Geçici yazışma adresimiz : İcadiye Mahallesi,

Hacıbakkal Sokak, 14/15 Üsküdar-İstanbul.

Mektuplarınızı bekliyoruz.

Kadın Bülteni,

8 Mart Yayıncılığın bir tanıtım bülteni. Yayın sorumlusu 8 Mart Yayıncılık adına Şen Oğur.

Baskı Metinler Matbaası.

8 MART 1990: GÜNDEMİMİZ ÖRGÜTLENME

8 Mart, Dünya Kadınlar Günü. Eşitsizliğe, ayrımcılığa ve sömürüye uğrayan kadınların, eşitlik ve özgürlük istemlerini hep birlikte dile getirdikleri bir gün. Suskunluğu, tepkisizliği, sessizce boyun eğmişliği aşmak için el ele verdikleri bir gün.

8 Mart, 1857'de Amerika'nın New York kentinde 40 bin dokuma işçisi kadının ağır çalışma koşullarını protesto etmek için giriştikleri ilk bağımsız direnişin ve verdikleri grev mücadelesinin yıldönümü. Amerikalı kadın işçilerin başlattığı bu grev ve onu izleyen kitlesel gösteriler birçok kadının yaşamına mal oldu. Ama kadınların eşitlik ve özgürlük için verdikleri mücadelenin de anlamlı bir simgesi haline geldi. İlk kez 1910 yılında toplanan Dünya Sosyalist Kadınlar Entemasyonu'nda Clara Zetkin'in önerisiyle Dünya Emekçi Kadınlar Günü ilan edilerek birlik ve mücadele günü olarak kutlanmaya başlandı. Bu kararlı sahip çıkış sayesinde, 1975 yılında Birleşmiş Milletler tarafından, dil, din, ırk, renk, iş, yaş ve siyasi görüşleri ne olursa olsun tüm kadınların ortak günü ilan edildi.

Her yıl olduğu gibi bu yılın, 1990 8 Martı'nın gündemi de

KADINLARIN YÜZYILLARDIR HAYATIN HER ALANINDA UĞRADIĞI AYRIMCILIK YOĞUNLUK FARKLILIKLARIYLA DA OLSA TÜM DÜNYADA ŞÜRÜP GİDİYOR. ÜLKEMİZDE İSE SORUNLAR BİR KAT DAHA AĞIR; EŞİTSİZLİK VE BASKI BİR KAT DAHA YAKICI.

dünya kadınları için oldukça yüklü. Kadınların yüzyıllardır hayatın her alanında uğradığı ayrımcılık yoğunluk farklılıklarıyla da olsa tüm dünyada sürüp gidiyor. Ülkemizde ise sorunlar bir kat daha ağır; eşitsizlik ve baskı bir kat daha yakıcı. Gün geçmiyor ki, bizzat kendimiz ya da çevremizdeki bir başka kadın, sırf kadın olduğu için gizli ya da açık bir ayrımcılıkla karşı karşıya kalmayın. Çok uzaklara değil, daha 1989 yılı içinde gazetelere, televizyona yansıyan birkaç habere gözatalım: İşte, kocasından, babasından, ağabeyinden ölesiye dayak yiyen binlerce kadın. İşte, "kız

çocuğu okumaz" diyerek okullarından koparılanlarımız; boğaz tokluğuna koca evine devredilenlerimiz. İşte, kocasından çalışma izni alamadığı için, izin alsada "kadın" diye işe alınmadığı için evlere hapsolan yüzbinlercemiz. İşte, hamile olduğu için ya da sırf kadın olduğu için işten atılanlarımız. Etek boyuna bile karışılan, pantolon giydiği için, işyerindeki sarkıntılığa gözyummadığı için işten atılanlarımız. Hakim, savcı, kaymakam, müfettiş olmaları engellenenlerimiz. "Fahişedir" denip, tecavüze uğramaları mübah görülenlerimiz. Çocuklarını bırakacak kreş olmadığı için işe giderken evde bıraktığı çocuklarının evle birlikte kül olduğunu görüp dövünen kadınlarımız. Ana dili ile konuşması bile yasaklananlarımız. Baskı ve dayak artık canına tak ettiği için kendisinin ya da kocasının

VE, BİZ SUSKUN KALDIKÇA, BİZ BOYUN EĞDİKÇE KAYBETMEKTE OLDUKLARIMIZ: EMEĞİMİZ, KİMLİĞİMİZ VE BEDENİMİZE SAHİP ÇIKMA HAKKIMIZ. İNSAN OLMA ONURUMUZ.

canına kıyanlarımız...

Ve daha nicelerimiz.. nice dertlerimiz..

Ve, biz suskun kaldıkça, biz boyun eğdikçe kaybetmekte olduklarımız: Emeğimiz, kimliğimiz ve bedenimize sahip çıkma hakkımız. İnsan olma onurumuz.

Ama artık, haklarına sahip çıkan bilinçli kadınlarımızın sesi de var ülkemizde. İşyerinde, okulunda, evinde, önüne çıkan engelleri aşan kadınlarımız. Haksızlığa boyun eğmeyen, "ben de varım" ve "benim de söyleyecek sözüm var" diyenlerimiz.

Varız ama, henüz tek tek, grup grup, çevre çevreyiz. Sesimiz ancak kendimize yetiyor. Oysa tek başına mücadele etmek de, tek başına kurtulmak da yetmiyor. Karşımızda, kadın-erkek bütün bir toplumun beyinlerine, yüreklerine kök salmış binlerce yıllık erkek egemen değer yargıları var. Bu değer yargılarını eğitim, hukuk, sağlık gibi kurumlarıyla hergün yeniden üreten koskoca bir dünya var. Ancak; sesimizi, gücümüzü birleştirerek sarsabileceğimiz, dönüştürüp değiştirebileceğimiz bir dünya... İşte ülkemizde 1990 8 Mart'ının gündemini de bu belirliyor: ayrımcılığa karşı çıkmak için, birleşmek ve örgütlenmek. 8 Mart'ı bu bilinçle kutlayalım. Evlerimizde, işyerlerimizde, okullarımızda, bulunduğumuz her yerde yeni kutlamalar örgütleyelim; yapılacak etkinliklere katılalım. "Kadınlar birleşin, örgütlenin" diyen sesimizi tüm ülkeye yayalım. 8 Mart, hepimize, tüm dünya kadınlarına kutlu olsun. 8 Mart 1990, Türkiyeli kadınların birleşik hareketine, örgütlenme mücadelesine damga vuracak bir gün olsun.

Kadın Hareketinin Gündemine Bir Bakış

Bugün işçisiyle, köylüsüyle, memuruyla, esnafıyla, aydınıyla, genciyle ülkemizin ezilen insanları, kendi geleceğinin efendisi olmanın; kendilerine dayatılan yoksunluk çerçevesini kırmanın yolunu aramaktadır. Bunun Türkiyeli kadın açısından anlamı, kendi özgürlük ve kurtuluş mücadelesini tüm toplumun gündemine getirebilme ve burada tutabilme olanağıdır. Ancak kadınlar olarak mücadele gündemimiz, bir yanıyla ülkemizin bugün içinde olduğu koşullardan alabildiğine etkilenmekte; bir yanıyla da kadın alanına ilişkin kendine özgü koşullar taşımaktadır.

İlkin, ülkemiz kalkınma dinamikleri dışı bağımlı kılınmış, gelir dağılımındaki dengesizliğin giderek büyüdüğü, ekonomik ve politik istikrarsızlığın neredeyse kural haline geldiği bir ülke. Bunun Türkiyeli kadın açısından anlamı, sırtındaki yükü hafifletip toplumsal alana katılımını kolaylaştıracak sosyal harcamaların artacağına kısıtlandığı; çalışma yaşamında ancak "yedek" ve "ucuz" işgücü olarak değerlendirildiği, geçim sıkıntısını tüm sonuçlarıyla birlikte yaşadığı bir toplumsal ortamda varlığını sürdürebilmektir. İkinci olarak, ülkemiz kadınları, bir yandan ataerkil değer yargılarının en keskin biçimlerinin; bir yandan da

ÜLKEMİZ KADINLARI, BİR YANDAN ATAERKİL DEĞER YARGILARININ EN KESKİN BİÇİMLERİNİN; BİR YANDAN DA KADININ ERKEĞİN OTORİTESİNE MUTLAK BAĞIMLILIĞINI TEMEL ALAN DİNSEL KOŞULLAMALARIN KUŞATMASI ALTINDADIR.

kadının erkeğin otoritesine mutlak bağımlılığını temel alan dinsel koşullamaların kuşatması altındadır. Üçüncü olarak, cumhuriyetin ilk yıllarındaki yasal düzenlemeler, kadınların kendi

mücadelelerinden çok resmi anlayış tarafından belirlenip çerçevesiyleymiştir. Bu hakların yaşama geçirilmesi de, genişletilmesi görevi de ortada kalmıştır.

Bu koşullarda, Türkiyeli kadınların somut sorunlarına kısaca gözattığımızda neler görüyoruz? Şurası tartışmasız bir gerçek: Türkiyeli kadın:n yaşamı şimdiye dek hep kendi dışındaki güçler tarafından belirlendi. "Örtün" dediler örtündü, "çıkart" dediler soyundu, "çalış" dediler çalıştı, "doğur" dediler doğurdu.. Ama ezilip horlanması bitmedi... Bu ezilme, toplumun farklı kesimleri için farklı düzey ve yoğunlukta olmakla birlikte, hayatın her alanında, el altından ya da açıkça sürmektedir. Kadınlar işte, evde, sokakta, yatakta,

siyasette, eğitimde... her yerde ikinci sınıf varlıklar konumundadır. Nasıl mı diyorsunuz? Örnek o denli çok ki...

Bilindiği gibi ülkemizde ilköğretim,ta 1924 Anayasası'ndan bu yana zorunlu ve ücretsizdir. Oysa günümüzde Türkiye'de halâ 12 milyonu aşkın okuması-yazması olmayan yurttaş vardır ve bunların hemen dörtte üçünü kadınlar oluşturmaktadır. Okur-yazar olan kadınlarımız ise genellikle 3-5 yıllık bir ilkokul öğrenimi ile yetinmek durumundadırlar. Öğrenim basamaklarında yukarı doğru çıkıldıkça kız öğrencilerin sayısı azalır. İnsanları erken yaşta mesleki hayata hazırlamayı öngören teknik öğretim programlarında dahi kız öğrenciler sözkonusu olduğunda yemek ve pasta yapımı, çocuk bakımı, aile bütçesinin düzenlenişi gibi dersler ön plana fırlar.

Gerçekten de hem resmi çerçeveye, hem de gelenek ve göreneklere biçim veren ataerkil anlayış, kadının yerini ailesi ve eviyle sınırlandırmıştır. Kadının (tarım dışında) çalışmasına, ancak aile bütçesine katkı anlamında icazet vardır. Bu nedenle iş bulabildiği durumda ancak düşük nitelikli, düşük ücretli ve kendi inisiyatifi ve karar verme yetisini gerektirmeyen işlerde köreltecektir yeteneklerini. 1990'ların Türkiyesinde bu bile kadınlar için bir lükstür. Çalışma yaşındaki 15 milyon kadının yalnızca 1 milyon kadarı, bağımsız gelir getiren bir işte çalışmaktadır. Bunlar da, sanayide besin ve tekstil; hizmet dallarında ise öğretmenlik, hemşirelik,

NİCE YASA,
UYGULAMA VE EĞİLİM
TÜRKİYELİ KADINLARIN,
BİZLERİN HAYAT
ALANINI
DARALTMAKTA,
KİŞİLİĞİMİZİ VE
YETENEKLERİMİZİ
GELİŞTİRME
OLANAKLARINDAN
YOKSUN BIRAKMAKTA,
HAYAT KARŞISINDA
ÜRKEK VE EDİLGİN
KILMAKTADIR.
ANCAK BUNLARDAN
HİÇBİRİ, YAZGI
DEĞİLDİR.

memurelik, banka personeli, tezgahçılık vb. yaratıcı yönü olmayan; kadının ev işlerinin bir uzantısı sayılan işlerde yoğunlaşmıştır. Üstelik patronlar çalıştırdıkları kadın emekçiler üzerinde hemen hiç yatırım yapmamakta, onları daha ucuza maletmenin yollarını (kreş ve emzirme odalarında, hamile işçilerin başka gerekçelerle işten çıkartılmalarında olduğu gibi) bulmaktadır.

Tarımda çalışan 6 milyona yakın kadının durumu daha da kötüdür. Bu kadınlarımız ücretsiz aile işçisi statüleriyle bağımsız bir gelirden yoksun olarak gündoğumundan batımına, durmaksızın çalıştırılırlar. Ülke ekonomisine yaptıkları katkının kendilerine sosyal hizmet ya da güvence olarak geri dönen bölümü, devede kulaktır. Üstelik herbiri, bedeni ve kafasıyla, ataerkilliği yüksek bir ortamda, babasının, ağasının ya da kocasının egemenlik alanını oluşturur. Öte yandan ülkemiz kadın nüfusunun büyük kısmı ise üretici olan hiçbir işte çalışmamaktadır; yani "ev kadını"dır.

Aslına bakılırsa, başka bir işte çalışsın çalışmasın, Türkiyeli kadınların hemen tümü "ev kadını"dır. Alışveriş, yemek, bulaşık, çamaşır, ütü, temizlik, dikiş, çocuk bakımı... başka bir işte çalışsa bile ülkemizde genellikle tümüyle kadınların sırtına yıkılan görevlerdir. Her biri kendi evinin dört duvarı arasında hapsolmuş milyonlarca kadın, sabahın erken saatinden gece geç vakte dek, pazaryerinden ocağa, çamaşır teknesinden ütü başına, en küçüğün altını değiştirmeden en büyüğün derslerine yardımcı olmaya,

beyin kahvesinden geceki gönülsüz, tatsız tuzsuz yatak hizmetine.. "kutsal Türk anası" olmanın gereklerini yerine getirmek için çırpınmaktadır. Ve çırpındıkça kişiliğinden yitirmekte, çırpındıkça kendini geliştirme olanaklarından ve kültür araçlarından uzaklaşmakta, çırpındıkça evinin dört duvarı arasına gömülmekte, hayatın, toplumun, dünyanın gidişatı konusunda ipin ucunu kaçırmaktadır. Öte yandan, bütün bu çırpınışları içinde kendisine yardımcı olabilecek, destekleyecek tek bir toplumsal kurum yoktur. Ev işlerini kolaylaştıran özel aygıt ve hizmetler ise, ancak çok sınırlı bir kesimin ulaşabileceği ölçüde pahalıdır. Öte yandan geleneksel aile tezgahı, el bebek gül bebek yetiştirilmiş, arkaları sürekli anneleri ya da kızkardeşleri tarafından toplanarak büyütülmüş, cinsellikleri sürekli pohpohlanarak kıskırtılmış, hatta saldırganlaştırılmış bencil ve hoyrat erkek evlatlar üretmektedir. Bu şartlamalar içinde yetişen kocalar, değil ev işlerini karılarıyla paylaşmak, onları insan yerine koymayı bile "erkeklik" ten saymamaktadırlar. O "erkeklik" ki toplumumuzda demokrasisi sınırlı siyasal yaşama da damgasını vurmuştur. Evet, Türkiye'de siyaset de erkeklere özgü bir alandır. Bu parlamenter rejimin hüküm sürdüğü sınırlı demokratik süreler için böyledir; ancak parlamentonun etkisizleştirilip demokrasinin tümünden rafa kaldırıldığı askeri rejimler için hepten böyledir. Biz kadınlar, ülkemizin koşullarını ve

KADINLAR UZUN SOLUKLU BİR MÜCADELEYE EMEKLERİ, BEDENLERİ VE KİMLİKLERİ ÜZERİNDEKİ TÜM AMBARGOLARI BİR BİR KIRABİLİR VE HAYATIN YÖNLENDİRİLMESİ SÜRECİNE ÖZGÜR VE EŞİT HAKLI BİREYLER OLARAK KATILMANIN YOLUNU AÇABİLİRLER. BU, BİR YANIYLA KADINLARIN İKİNCİL KONUMUNDAN, SOMUT, MADDİ YARARLAR DEVŞİREN SİSTEME; DİĞER YANIYLA DA ÜZERİNDEKİ BASKILARI MEŞRU KILAN ATAERKİL DEĞER YARGILARINA KARŞI VERECEKLERİ FİİLİ MÜCADELEYE MÜMKÜN OLABİLECEKTİR.

geleceğini belirleyen karar alma alanlarının tümünden dışına itilmiş durumdayız. Parlamentodaki varlığımız göstermelik ve sembolik bir anlamın ötesinde bir değer taşıyor. Kaldı ki Parlamento çatısı altına girebilen kadınlar zaten genellikle sistemin isterlerine uygun, bunları benimsemiş kadınlar. Ülkemizdeki kadın yığınsallığını temsilden uzaklar. Faaliyetlerine izin verilen siyasal partiler içindeki varlığımız ve işlevlerimiz de sembolik olmanın ötesine geçemiyor. Türkiye'nin sınırlı ve denetimli demokrasisinde etkinliğimiz yeri geldiğinde oy vermekle sınırlandırılmıştır. Oy verdiklerimize bizler için ne yapacaklarını sormayız; yapmadıklarında da hesap istemeyiz. Öyle ya, babalarımızın, kocalarımızın bizler, büyüklerimizin de hepimiz için en iyisini düşüneceğini öğrenmişizdir yıllar boyu.

Hele en temel insan haklarından biri olan düşünmek ve düşündüğünü söylemek kadınlar için büsbütün yasaktır ülkemizde. Yalnızca düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlayan maddeler nedeniyle değil, ailesinin, yakınlarının, ve kendisinden geleneksel rolü yerine getirmesinden başka birşey beklemeyen tüm

çevresinin baskısıyla, hem de. Kadın kendisi için çizilen çerçevenin dışına taşı mı elindeki hamurdan eksik eteğine, ukalalığın şirretliğine tüm ataerkil suçlamalar dikilir karşısına. Ülkemizde kadının hayat alanını büyük ölçüde eviyle, ailesiyle sınırlayan ve buradaki konumunu da ikincil tutan bu anlayış, yasalarda da ifadesini bulmaktadır. Kadının toplum içindeki konumunu belirleyen temel yasa olan Medeni Kanun'a göre aile birliğinin reisi kocadır. Aile işlerinde son söz kocaya aittir; karının buna uymaması boşanma nedenlerinden sayılır. Karı, kocanın soyadını taşımakla yükümlüdür, kocanın izni olmadan çalışamaz, dava açamaz, şirket kuramaz. Evin, ailenin geçiminin esas sorumlusu kocadır; karı ona yardımla yükümlüdür. Kadının aile sınırları dışına çıkması onun Devlet gözünde de itibarını yitirmesini getirir. Örneğin, son günlerde yoğun tartışma ve eleştirilere neden olan, Türk Ceza Kanunu'nun fahişeye tecavüz durumunda cezada indirim yapan maddesi böylesi bir itibar yitiminin sonucudur. Geceleyin sokakta bulunmak durumunda olan, tek

MÜCADELENİN SONUNDA DÖNÜŞTÜRÜLECEK VE KAZANILACAK OLAN, HAYATIN KENDİSİDİR. VE HAYATI DÖNÜŞTÜRME MÜCADELESİ, ÖRGÜTLÜ ÇABAYI GEREKTİRİR.

başına şehirlerarası yolculuk yapan, evine erkek arkadaşını kabul eden ya da evli olmadığı bir erkekle parkta dolaşmak cüretini gösteren kadınlar gerek "ahlak ve namus bekciliğini" üstlenmiş konukomşu, gerekse bu bekciliği son Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası uyarınca resmi görevleri arasında addeden mahalle bekcisi ve polis tarafından "aile kutsallığı ve iffeti"nin dışına düşmüş sayılarak bunun gerektirdiği cezaya hak kazanmış olarak değerlendirilebilirler.

Bunlar ve benzeri daha nice yasa, uygulama ve eğilim Türkiyeli kadınların, bizlerin hayat alanını daraltmakta, kişiliğimizi ve yeteneklerimizi

geliştirme olanaklarından yoksun bırakmakta, hayat karşısında ürkek ve edilgin kılmaktadır. Ancak bunlardan hiçbiri, yazgı değildir. Kadınlar uzun soluklu bir mücadeleyle, emekleri, bedenleri ve kimlikleri üzerindeki tüm ambargoları bir bir kırabilir ve hayatın yönlendirilmesi sürecine özgür ve eşit haklı bireyler olarak katılmanın yolunu açabilirler. Bu, bir yanıyla kadınların ikincil konumundan, somut, maddi yararlar devşiren, onun bedenini ve düşüncelerini metalaştıran sisteme; diğer yanıyla da üzerindeki baskıları meşru kılan ataerkil değer yargılarına karşı verecekleri fiili mücadeleyle mümkün olabilecektir.

Bu, tam tanımıyla ataerkilliğe karşı bir mücadeledir. Ve ataerkilliğin baskı ve engellemelerini üzerlerinde hissettikleri ölçüde bütün toplumsal kesimlerden, her yaşta, her konumdan kadının ortak ve bilinçli çabasını gerektirmektedir. Unutmamak gerek; bu mücadelenin sonunda dönüştürülecek ve kazanılacak olan, hayatın kendisidir. Ve hayati dönüştürme mücadelesi, örgütlü çabayı gerektirir. Ancak geniş tabanlı, hayatın ve kadın kitlesinin çeşitliliğini kavrayan bir örgütledir ki, her kadının kendi çevresinde, kendi alanında, kendi işinde, kendi mahallesinde, kendi evindeki çabası anlamlı ve bütünsel kılınabilecek ve bugünden yarına yönelen; en küçük birimden ülkenin bütününe açılan; nüfusun yarısını oluşturan kadınlarımızın hayatın akışına ve yönlendirilişine katılmasını sağlayacak mücadeleye gereksindiği güçlü sesi sağlayacaktır.

ÖRGÜTLENME, AMA NASIL?

İnsanlar, kendi tarihlerini çizerken önlerine kimi dönüm noktaları koyarlar. Dönüp kendileriyle, geçmişleriyle, yapabildikleriyle, başarısızlıklarıyla hesaplaşma; geleceğe yönelik projeleri biçimlendirme noktalarıdır bunlar.

1990 da, ülkemiz kadınları ve kadın hareketi için elverişli bir hesaplaşma momenti. Geçmişimizin değerlendirilmesinde, geleceğe uzanışımızda bize önemli veriler sunan, uygun kullanabilirsek kendi tarihimizin dümenini kendi ellerimize alabileceğimiz bir moment.

Çünkü Türkiyeli kadınların ellerinde artık dikkate değer bir yaşanmışlık, bilgi ve deneyim birikimi var. Üstelik, iletişim ağının gelişmesiyle hergün biraz daha küçülen bir dünyada, kadınların değişik ülkelerdeki zengin deneyimlerinden yararlanma olanakları da önümüzde.

Bu noktada, öncelikle ülkemiz yakın geçmişindeki kadın örgütlenmelerinin kısa bir değerlendirmesini yapmak gerekirse kanımızca şu başlıklar öne çıkıyor: Geçmiş kadın örgütlenmelerinin en ciddi zaafı, kadınların cins ayrımcılığından kaynaklanan sorunlarının özgülüğünü ve mücadelenin öncelikle erkek egemen anlayışın kişisel ve toplumsal yaşamın tüm alanlarına uzanan etkilerini

1 990,
GEÇMİŞİMİZİN
DEĞERLENDİRİLMESİNDE,
GELECEĞE
UZANIŞIMIZDA BİZE
ÖNEMLİ VERİLER
SUNAN, UYGUN
KULLANILIRSEK KENDİ
TARİHİMİZİN DÜMENİNİ
KENDİ ELLERİMİZE
ALABİLECEĞİMİZ BİR
MOMENT.

kırmak görevini gözden kaçırmasıydı. İkincisi, kadın örgütlerinin çoğunun, çeşitli siyasi hareketlere bağımlı yapılar, birer çizgi örgütleri biçiminde örgütlenerek; bu çizginin dışında kalan geniş kadın kitlelerini, onların özlem ve taleplerini, kadınların ortak mücadelesine katamamalarıydı. Üçüncü bir nokta da , demokratik kitle örgütleri olarak kurulan bu yapıların, yukarıdan aşağıya, merkezîyetçi bir süreç içinde oluşturulması; üyelerine ve çalışma biçimlerine bu merkezîyetçi anlayışın damgasını vurmasıydı. Bu zaafı taşımasına rağmen, bu örgütlülükler, Türkiye kadın hareketinin dün için başarabildiği, olumlu ve olumsuz mirasıyla biçim

geçmişimizdir. Bu mirasın bilgi ve kadro birikimi, bugün kadınların konumunu tartışmakta, kadınların özgürleşme/kurtuluş mücadelesini geleceğe taşımayı hedeflemekle birlikte, henüz istemlerini en geniş kadın toplumsallığına maledememenin sancılarını yaşamaktadır.

Gerçekten de, yaklaşık son on yılda biçimlenen çeşitli kadın gruplarının ulaşabildiği kitlesellik ve sergilediği aktiviteye bakıldığında; gündemdeki ana sorunun, henüz gelişmeleri uzaktan izleyen geniş bir kadın potansiyelinin ortak hareketle katılımını sağlamak olduğu görülmektedir.

Oysa, ister dernekler, ister kadınevleri, isterse de dergi çevreleri biçiminde olsun; varolan kadın çevrelerinin hemen hemen tümü, farklı siyasal programlar ya da farklı bakış açıları çerçevesinde ayrı ayrı örgütlenmektedir. Hemen hemen tümünün bu bölünmüşlüğü kabullendiği ve bu çerçeve içinde kendi çevrelerini genişletmeye çalıştığı gözlemleniyor. Ancak, sorunları bu denli ağır olan 25 milyonluk kadın nüfusuna sahip bir ülkede, hele de bilinçli ve

SORUNLARI BU DENLİ AĞIR OLAN 25 MİLYONLUK KADIN NÜFUSUNA SAHİP BİR ÜLKEDE, HELE DE BİLİNÇLİ VE AKTİF KADIN SAYISININ BU DENLİ SINIRLI OLDUĞU KOŞULLARDA BİZLERE DÜŞEN GÖREV, AYRILIK NOKTALARINI DEĞİL, YIĞINSALLAŞMAYA YÖNELİK ORTAK MÜCADELE HEDEFİNİ ÖNE ÇIKARMAKTIR.

aktif kadın sayısının bu denli sınırlı olduğu koşullarda bizlere düşen görev, ayrılık noktalarını değil, yığınsallaşmaya yönelik ortak mücadele hedefini öne çıkarmaktır.

Bu nedenle çağrımız, siyasi, felsefi, dini görüşleri, toplumsal konumları, işleri, yaşları ne olursa olsun; kadın oldukları için, ortak sorunları, ortak çıkarları olan tüm kadınların emeğine ve katılımına açık ülke çapında bir örgütlülük

yaratmaktır.

Ama nasıl bir örgütlülük?

Öncelikle, kadınların bulunduğu her alanda varolma perspektifinden yola çıkan bir örgütlülük. Mahalleler, semtler, işyerleri, okullar, sendikalar, meslek örgütleri düzeyinde biraraya gelecek kadınların oluşturacağı yerel platformlar ile başlayan bir örgütlülük. Bu yerel platformlar içinde buluşan evkadınları, işçiler, memurlar, öğrenciler, sanatçılar vb. nin buldukları konumla bağlı olarak somut hedefler doğrultusunda yürüteceği etkinlikler üzerinde yükselecek bir örgütlülük.

Bütün bu yerel çalışmaların birbiriyle iletişim ve eşgüdüm içinde sürdürülmesini sağlamak üzere ortak bir bülten ve ortak etkinlikler kotarmak. Aynı süreçte, hepbirlikte ulaşılabilecek ülke düzeyinde, birleşik, bağımsız, demokratik bir örgütün program ve işleyişiyle ilgili karşılıklı görüş alışverişinin sağlanması.

Yerel hareketliliklerle başlayıp, aşağıdan yukarıya ülke çapında birleşik bir yapıya doğru ilerleyen bu süreçte, her düzeyde çalışmalara yön vermesi gereken ana ilkeler ise, tüm kadınların katılımına açıklık, birleşiklik, bağımsızlık,

demokratiklik ve merkezilik olmalıdır.

Yerel çalışmalar da, ulaşılması hedeflenen ülke çapındaki örgüt de, tüm kadınların katılımına açık olmalıdır. Çünkü, toplumsal konumu, yaşı, işi, görüşleri ne olursa olsun, tüm kadınlar, sadece kadın oldukları için ortak sorunlarla karşı karşıyadır. Bu nedenle ayrımcılığa karşı mücadele de, toplumsal yaşam içinde aktif bir yer almak isteyen; üretimine katıldığı toplumda söz ve karar sahibi olmayı hedefleyen tüm kadınlara açık olmalıdır. Değişik toplumsal sınıfların, halkların ve kültürlerin yaşadığı; çok değişik siyasal ve felsefi tercihlerin, kadın sorunu konusunda farklı bakış açılarının bulunduğu bir alanda, tüm kadınlara açık bir örgütlülük, aynı zamanda birleşik bir hareket olacaktır. Toplumsal yaşamın diğer alanlarında bu denli farklı bakış açılarını barındıran bir hareket, bun çeşitliliği hedeflediği sürece, tüm siyasi yapılardan örgütsel, programatik ve pratik olarak bağımsız olmak zorundadır. Bağımsızlık ilkesinin titizlikle gözetilmesi gereken bir diğer yanı da, ataerkil, erkek egemen değer yargılarından bağımsızlıktır. Çeşitli kesimlerden, farklı bakış açılarına sahip kadınların, kadın hareketi içinde kendi talepleriyle yer alabilmeleri, kendi özgün örgütlenme ve eylem biçimlerini yaratabilmeleri, insiyatiflerini özgürce kullanabilmelerinin güvencesi ise, demokratiklik ilkesindedir. Demokratiklik, pratik yaşam içinde kendini, tüm kadınların katılımcılığını ve girişkenliğini destekleyerek kolektif yönetimi yaygınlaştırmak; tüm etkinlikleri

INANIYORUZ Kİ,
ÜLKEMİZ KADINLARININ
BİNLERCE YILIN
EZİLMİŞLİĞİNİ, BASKI
ALTINDA
TUTULMUŞLUĞUNU
İNKARA
UĞRATABİLECEK
YAŞANMIŞLIK VE
DENEY BİRİKİMİ VAR.

alabildiğince çok kadının katılımı ile programlamak ve yürütmek; dayatmacılıktan uzak gönüllü ve özgür katılımı temel almak; sorunların çözümünde ikna yöntemini gözetmek ile mümkündür. Bu da, her düzeyde, demokratik ve seçime dayalı, kimseden ortak hedeflerin kabulü dışında artı yükümlülükler beklemeyen, kimsenin kimseyi hareketin dışına itme hak ve yetkisini taşımadığı; azınlığın çoğunluğa

tabii olması, merkezi kararların herkes için bağlayıcı olması gibi yükümlülüklerin olmadığı bir işleyişle olanaklıdır.

Ülke çapında kadınların ortak etkinliklerinin organize edilmesi, yerel çalışmaların eşgüdüm içinde yürütülmesi için hareketin merkezi bir birliğe gereksinimi olacaktır. Ancak bu, demokratik bir kadın örgütlülüğü için, merkeziyetçi değil; bir deneyim biriktirme ve aktarma merkezi; ortak etkinlikler için bir "iletişim ve eşgüdüm organı" olma işlevlerini üstlenen demokratik bir yapı olmalıdır.

Evet, geçmişle geleceğin, yaşananla özlennenin, baskıyla başkaldırının kesiştiği bir kavşak olarak adlandırdığımız 1990'da bizlerin önerisi böyle bir örgüt. İnaniyoruz ki, ülkemiz kadınlarının binlerce yılın ezilmişliğini, baskı altında tutulmuşluğunu inkara uğratabilecek yaşanmışlık ve deney birikimi var. Eksik olan, güdük kalan, tüm bu birikim ve potansiyeli geçmişten geleceğe, nesnelikten özneliğe, kölelikten özgürlüğe taşıyacak bir örgütlülük. Kadın toplumsallığının çeşitliliğini kavrayan, geniş ve katılımcı bir örgüt. Böyle bir örgüt ise, kuşkusuz kadın olmanın sorunlarını günün her saatinde, hayatın her alanında yaşayan ve bu durumu dönüştürmeye istekli ve kararlı kadınlar tarafından oluşturulabilir ancak...

Şimdi, hemen bugünden, mahallemizdeki, işyerimizdeki, okulumuzdaki kadınlara ulaşmaya çalışalım; hep birlikte kendi örgütümüzü yaratmanın yol ve yöntemlerini tartışalım ve bültenimizi bu tartışma ve etkinlikler için canlı bir kürsü olarak kullanalım.

1989'DA KADINLAR

Henüz kadın olmak mücadele ister. Çünkü çağımızda baskının yüzlerce biçimi var ve kadınlar buldukları her alanda bu baskı biçimlerinden birkaçıyla mutlaka yüz yüze kalıyorlar. Belki de en yakıcılarından biri, -cinsiyetlerini seçme şansı olmadığı halde- doğdukları andan başlayarak kendilerini kuşatan kadınlara yönelik ayrımcılık.

89 yılı bütün bunların kimi çevrelerce tartışıldığı, çözümler arandığı, yer yer bu arayışların gösterilere dönüştüğü bir yıl oldu. Ancak Türkiye'de kadınlar, kendi sorunlarını çözücü bir güç olarak bu sorunun alanlarına henüz akamadı. Çünkü cins ayrımcılığı, mahalleden işyerine, eğitim kurumlarından evlere kadar her yerde, kadınların karşısında örgütlü bir güç olarak yer alıyor. İşte 1989'den sadece birkaç başlık:

KADINLAR BİRLEŞİN

**YARIN DEĞİL
ŞİMDİ**

19-20-21 Mayıs 1989

İlk Kadın Kurultayı
Türkiye'de ilk kez,
çeşitli görüşlerden
kadınlar, biraraya
gelerek ortak bir
kurultay düzenledi.

"Kadınlar
Dayanışmaya"
çağrısıyla başlayan
kurultay, ortaklık
noktalarında ortak
hareketi olanaklı kılan
bir üslup geliştirmek
yerine, ayrışma
noktalarını öne
çıkartan gereksiz
tartışmalarla
sonuçlandı.

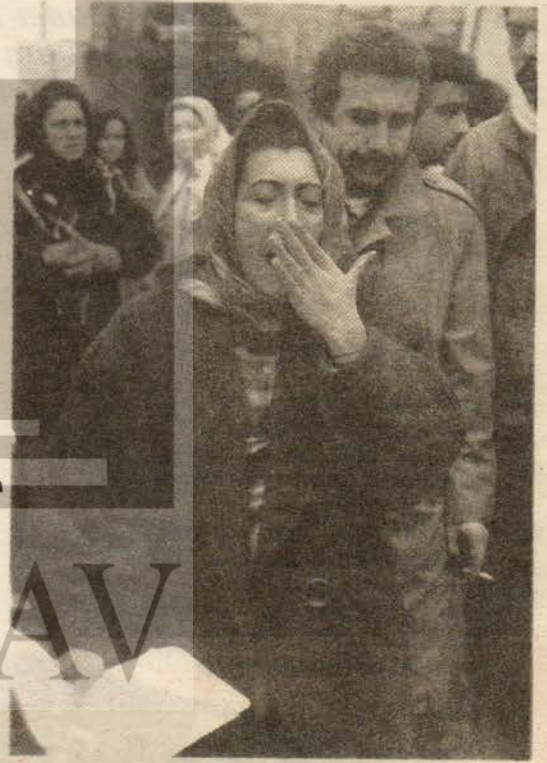

Bir de örgüt olsa...
7 Ağustos 89'da "Hepimiz bu toprakların insanıyız, sorunlar hepimizin, çözecek olan biziz" diyen, Maltepe'den Zümrütevlerden, Narlıdere'den 100 kadar kadın İSKİ'nin önünde, su taşımaktan çocuklarını düşürmek, çamur içinde yaşamak istemediklerini anlatmaya çalışıyordu.

8 Mart 1989
1000 kadın yürüdü.
Diğerleri balkondan izledi...

Pantolon Giydi, İşten Atıldı...
Türkiye Şişe Cam Fabrikaları'nda 5 yıllık emeği vardı Süheyla Kalyoncu'nun. Ama ne yazık ki, pantolon giymek gibi ağır bir "suç" işlemişti.

Önce kadınlar işten atılıyor
Ama başka bir öncelikleri yok... İşe alınmada öncelik erkeklerde, işten atılanlar ise önce kadınlar.
24 Kasım 89 günü Beybi Lastik Eldiven Fabrikası'nda 7 işçi kadın işten çıkartılarak, sistemin bu şaşmaz kuralı bir kez daha işletilmiş oldu.

Yılanın başı...
Kredi Yurtlar Kurumu Kız Öğrenci Yurdu Müdürü, yurttaki öğrencilere "sürtük, fahişe vb." diye bağıyor, hepsini "bekaret kontrolü"nden geçireceği tehditini savuruyordu. Çünkü onun için-kendisi de dahil - bütün kadınlar potansiyel fahişeydi.

KADIN ÇALIŞAN KADINLAR KURULTAYI

Türk kadınına

Stewart

Kurultaya katılan çalışan bizde artık sendikaların kadrolarında daha bol görebileceğimiz izlenimi Yabancı kadın temsilcisi kadınının sendikal yaşantı konusundaki kararlılık duydukları sevinci vurgu

visi — Türk-İş sorunlarının ne ölçüde yoğun ve mart tarihleri çok boyutlu olduğunu sergiledi. l'da düzenlenen Türk-İş, kadın kurultayı için Kadınlar Kurulu Türk-İş'e bağlı sendikalarda, her

dikacıların tümünü çağırılmıştı. Ancak, sendikalarda görev alabilen kadınlar bir avuç kadar az olduğu için, bir kurultay salonunun

ortaya çıkarılmasına na yaradı. Kurultay tarafından Doç. M hazırlatılan araştırma

Türk-İş'in ilk "Çalışan Kadınlar Kurultayı"

Bir yandan uzun ve yorucu bir işgünü, bir yandan evde çocuk yetiştirip, çamaşır, bulaşık, yemek için koşuşturma derken; kadınların sendikal yaşamda yerini nasıl alabileceği tartışıldı. Tartışıldı ama, soyut temennilerin ötesinde, çalışan kadınların sorunlarının çözümüne yönelik somut politikalar üretilemedi. Şimdilik "tartışılması" bile önemli deyin geçildi.

"Cinsel Tacize Hayır"

Bir grup kadın, evde, işte, sokakta" bedenimiz bizim; elle, gözle, sözle sarkıntılık istemiyoruz" diyerek "mor iğneli" bir kampanya başlattı.

Artık onlar da yaşamın içinde Esentepe'li kadın muhtar adayları, sadece, dört duvar arasında örgü örmek istemiyorlar.

Kadınlar, her şeyin en güzeline, en iyisine layık olan sizlersiniz. "Cennet kadının ayağının altında" denmiş, Ferhat

55 milyon insan bu topraklar üstünde yaşıyor. Bu kadar insanın...

HAYIR DEDİKLERİMİZ

15

ve i... ma... buna tepki gösteriyor... Evet bayanlar; "Bilinçli cimbız bir elinde ayna" laflarını hiç de yalanlamıyorsunuz. Lütfen daha duyarlı olun. Siz türb...

İffetli kadını kim i...

la bir (veya daha fazla) saldırgan erkek ve an kadın varken; yasalar önce kadını suçlayın suçunu hafifletecek unsurlar arar.

za Yasası'nın 438. maddesi, tecavüz kadının fahişe olması durumunda cezasının 2/3 indirimini öngörü-10. maddesi ise yasa önün-iyor. Diyor ama Anayasa esi de "Yasa önünde eşit-den aynı kurallara bağli-emez. Kimi yurttaşların narak değişik kurallara tlik ilkesine aykırılık andıkları haklı bir ne-ak ve kamu yararının n sarkıntılık, ırza geç-nca savd... z bir

desinin kaldırı/esi günü İzmir/acıyla Genel işi dün çıkarı/adan sonra tu/bırakıldılar

Türk Ceza Yasası madde 438 diyor ki:
"Tecavüze uğrayan kadın eğer fahişeyse, suçlunun cezası üçte iki oranında indirilir."

Geçtiğimiz günlerde, 438. maddeye Anayasa'nın "eşitlik" ilkesine aykırı olduğu gerekçeyle itiraz edildi. Anayasa Mahkemesi ise, 438'i onayladığı gibi, yoruma açık bir "iffetli-iffetsiz kadın" ayırımı getirdi. Böylece tecavüze uğrayan kadınlar, zorla tecavüze uğradıklarını değil, "iffetli" olup olmadıklarını kanıtlamak zorunda bırakıldılar.

Oysa, hiçbir tecavüz haklı olamaz. İndirimli tecavüz hiç olmaz.

Biz kadınlar, 438. maddeye de, kadınlara yönelik tecavüzü teşvik eden diğer tüm maddelere de, kadın bedenini erkeklerin hizmetinde bir mal haline getiren ve bizzat devlet eliyle desteklenen fuhuşa karşı da, her yolla mücadele edeceğimizi bir kez daha vurguluyoruz.

tu sırada cam- tür Evi'r

genelev yürüdü

Kadın Kültür Evi'ni toplanan 20 kişilik grup kadın Tünel'de Karaköy'e kadar yürüdü. Zürafa Sokağına giren kadınlar, Anayasa Mahkemesi'nin 7 er yargıcını istifaya çağırıldılar.

İstanbul Haber Servisi Kadın Kültür Evi'nden bir grup kadın, fahişelere yönelik olan tecavüz olayları için cezanın üçte iki oranında indirilmesini öngören TCK'nin 438. maddesini protesto etmek amacıyla dün Karaköy'de genelevin bulunduğu Zürafa Sokağı'na giderek karışık bir Anayasa Mahkemesi'nin 7 yargıcını istifaya çağırdılar.

Yaklaşık 20 kadın, Tü...

haha az cezayı gerektirdiği

Fahişeye gerekçel

üz et, sonra kurtul

işadımı, yanında çalışan S.C. adlı kadına tecavüz etti. Şikâyet üzerine hüküm giydi. Yangöz, hapisten erken çıkabilmek için S.C.'nin fahişe "tescil ettirmeyi" ve böylece 438. madde kapsamına girip cezanın azaltılmasını istedi. Komplolar düzenlendi, S.C. için "fahişe" raporu alındı. Yangöz'ün iden görülmesi için itiraza hazırlanması için...

Bu kadar eski, haber değeri olmayan bir olayı yeniden gündeme getirmeyi anlamayanlara acele etmemelerini, devletin (özellikle de Anayasa Mahkemesi'nin) öneririz. Yangöz aynı zamanda aç...

izimizin hakları sosyalist Parti'den ge...

Siz benim sakin
durduğuma bakmayın,
Fırtınalar kopuyor
içimde.
Doluyum yağmur
bulutları gibi
dokunsanız
boşalmayacağım, hayır.
Yağmak için baharı
bekliyorum
bekliyorum açmasını
erik çiçeklerinin
sevgiyle dokunmak için
yapraklarına.
Yüreğim,
sönmemiş yanardağ gibi
sıcak, coşkulu sessiz.

Gülsüm Akyüz

TÜSTAV